

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Infohariduse osakond

Raamatukogunduse ja infoteaduse eriala

R-52

Silvar Lelle

FOTOKOGU SEISUNDI UURING HELME KODULOOMUUSEUMIS

Seminaritöö

Juhendaja: dotsent Kurmo Konsa PhD

Viljandi 2009

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Fotokogude seisundi uuringud.....	5
2. Kogu uurimiseks kasutatud meetodika	10
3. Helme Koduloomuuseumi fotokogu seisundi uuring.....	14
3.1. Helme koduloomuuseumist	14
3.2. Fotomaterjalide vananemise ja kahjustumise põhjused	15
3.3. Fotokogu seisundi uuring	18
Kokkuvõte	21
Kasutatud kirjandus	23
Lisad.....	25
Lisa 1 Fotode seisundi ja säilivuse hindamise meetodika.....	25
Lisa 2 Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008	29

SISSEJUHATUS

Inimkond on kogu oma ajaloo vältel kogunud ja säilitanud informatsiooni. Üha ilmsemaks saab asjaolu, et iga kultuuri areng sõltub teadmiste kogumise ja säilitamise kvaliteedist. Selliseid objekte, millele ühiskond on omistanud erilise kunstilise, ajaloolise, dokumentaalse, esteetilise, teadusliku, vaimse või religioosse väärtuse, nimetataksegi kultuuripärandiks. Tegemist on materiaalse ja intellektuaalse pärandiga, mis tuleb säilitada järeltulevatele põlvedele. Kultuuriväärtuste säilitamine on ühiskonna kultuurilise identiteedi aluseks ning tagab mineviku, olevike ning tuleviku seotuse. Säilitamise osatähtsus on kasvanud oluliselt koos üldise informatsiooni osakaalu pideva suurenemisega tänapäeva ühiskonnas. On jõutud arusaamisele, et kogutud teadmiste säilitamiseks on vajalikud küllaltki olulised materiaalsed kui ka intellektuaalsed jõupingutused (Konsa 2007, lk 11).

Kultuuripärand on taastumatu ressurss, mille kogujana ja talletajana on muuseumid ja teised mäluasutused ühiskonna mälu hoidjad, rahvuse ja kultuuri identiteedi kandjad. Kultuuripärandi säilitamine on ühiskonna mitmekülgse arengu eeltingimus, mis mõjutab elukvaliteeti, kultuurilist ja rahvuslikku identiteeti ning loob uusi majanduslikke võimalusi. Oma kogudesse kuuluva kultuuripärandi võimalikult pikaajalise kasutamise tagamisel on kogude hooldamine olulise tähtsusega. Tegemist on kompleksse ja sageli isegi ehmatava eesmärgiga, eriti olukorras, kus ressursid on piiratud ja personal peab kasutajate muutuvate vajadustega kaasas käimiseks uusi lahendusi leidma.

Visuaalse informatsiooni jäädvustamisel on peaaegu asendamatu roll täita fotograafial. Oluline osa meie kultuurist on jäädvustatud fotograafiliselt, kas siis kujutiste või tekstidena (mikrovormid). Võrreldes pabermaterjalidega on fotod reeglina kiiremini vananevad ja märksa tundlikumad

keskkonnatingimuste suhtes. Fotomaterjalide säilitamine nõuab seega erilist tähelepanu. Säilitamine eeldab aga seda, et me teame millises seisukorras on fotomaterjalid.

Käesoleva seminaritöö eesmärgiks on anda ülevaade fotokogude seisundi uuringutest ning tutvustada Helme Koduloomuuseumi fotokogu seisundi uuringut, mis viidi läbi käesoleva töö autori poolt.

1. FOTOKOGUDE SEISUNDI UURINGUD

Kogude säilitamise organiseerimisel on üheks peamiseks etapiks säilikute seisundi kindlaksmääramine, mille all mõistetakse igas säilitusüksuses toimunud ja toimuvate kahjustusprotsesside iseloomu ja ulatuse kindlakstegemist.

Milleks on kogusid üldse vaja uurida?

Eiluned Rees ja Julian Thomas kirjutavad oma artiklis kogude seisundi uurimise kohta, et: „Majanduslikult headel aegadel võetakse kogude uuringud ette lihtsalt vaba aja täiteks. Rasketel aegadel on kogude uuringud aga hädavajalikud tagamaks kõige väärtuslikumate kogude säilitamine.“ (Rees, Thomas 1991, lk 23)

Säilitamise kavandamine tugineb kogude kohta leiduvale informatsioonile, millest ühe olulisema osa moodustab teave kogude seisundist. Kogude seisundi analüüsi tulemuseks on teave põhiliste kahjustusliikide ja kahjustatud objektide hulga kohta. Saadud andmeid on võimalik kasutada säilitusettevõtmete planeerimisel nii lühemas, kui ka pikemas perspektiivis (Konsa 2003, lk 31).

Tänapäevaste suurte kogude puhul on otstarbekas koostada eeskirjad, mille alusel toimub konserveerimist vajavate objektide selekteerimine kogudest. Valikueeskirjade tegemisel võetakse arvesse objektide seisund, kogude moodustamise üldine poliitika, säilikute ainulaadsus, olulisus, intellektuaalne sisu ja kasutamisintensiivsus. Lihtsate valikueeskirjade sätestamine on eriti oluline massilise töötlemise meetodite (neutraliseerimine, stabiliseerimine, mikrofilmimine, digitaliseerimine) kasutamise korral. Kultuuripärandi säilitamine eeldab nii vastavate asutuste töötajate, sealhulgas ka juhtkonna, kui ka laiemal avalikkusel teadlikkust probleemi olulisusest ja ulatusest. Kogude seisundi uurimisel kogutud andmeid saab väga hästi kasutada ja ka on edukalt kasutatud säilitusprobleemide

teadvustamisel väga erinevatel tasanditel. Lisaks leiavad kogude seisundi uurimisel saadud andmed rakendust objektide vananemise üldiste probleemide uurimisel (Konsa 2003, lk 31).

Kogude uuring jaguneb järgmisteks põhietappideks:

- ülesande püstitus;
- kogude inventuur;
- uuritavate gruppide valik;
- meetoodika väljatöötamine või kohaldamine;
- uuringute tegemine;
- andmete analüüs;
- uuringu alusel tehtavad soovitused.

Ülesande püstitus – määratakse uuringu eesmärk. See, millisel eesmärgil uuring läbi viiakse, mõjutab suuresti kasutatavaid meetodeid.

Kogude inventuur – Esialgse inventuuri käigus määratakse kindlaks uuritavad kogud või objektigrupid ning antakse lühike ülevaade erinevatest materjalitüüpidest. Objektid grupeeritakse ning määratakse kindlaks nende hulk igas grupis, vanus, kasutatavus jne.

Uuritavate gruppide valik – Tavaliselt ei ole võimalik ega ka otstarbekas uurida kõiki kogusid, mis asutuses leiduvad. Millistele gruppidele aga tuleks siis keskenduda? Uuringualuste gruppide valikul võiks lähtuda järgmistest eeldustest. Uuritavate kogude grupp peab:

- andma ülevaate kõikidest säilitusprobleemidest asutuses;

- sisaldama erineva väärtusega kogusid;
- sisaldama erineva vanusega säilikuid;
- haarama kõiki erinevat tüüpi materjale;
- kajastama erineva kasutusega materjale.

Uuritavate kogude arv ja suurus sõltub objektide varieeruvusest asutuses (kui tahetakse saada ülevaadet kõikidest asutuse kogudest, tuleb uurida erinevaid gruppe), ajapiirangutest, kasutada olevast personalist ja muudest ressursidest. Uuritavate gruppide valik on küllaltki tähtis etapp kogude uuringus, sest enamikul juhtudel on võimatu uurida põhjalikult läbi kõik asutuse kogud. Kõige olulisemad, probleemsemad kogud tuleks läbi uurida põhjalikult ning ülejäänud lihtsama meetodikaga ja ülevaatlikumalt. Selline kogude uuring peaks toimuma enam vähem pidevalt ja kuuluma teabeasutuse igapäevaste tegevuste hulka.

Uuringu tegemine – Uuringu tegemiseks on erinevaid meetodikaid, mille valik sõltub suuresti sellest, millist laadi informatsiooni soovitakse saada. Enne uuringut tuleks kindlasti tutvuda teiste analoogiliste uuringutega ja seejärel kas valida ning kohandada mõni olemasolevatest meetodikatest või välja töötada uus. Täpselt fikseeritud hindamiskriteeriumid võimaldavad saada võrreldava pildi objektide seisundist, sõltumata nende asukohast, hindajast ja hindamise ajast. Väljatöötatud või kohandatud meetodikat tuleb enne põhiuuringu läbiviimist korralikult testida.

Andmete analüüs – Andmete analüüsi etapp on äärmiselt oluline kogu uuringu edukaks läbiviimiseks. Selle käigus töödeldakse kogutud andmed ja esitatakse need järelduste tegemiseks. Ei ole sugugi harvad juhtumid, mil uuring viiakse küll läbi ja kogutakse suur hulk materjali, kuid see jääb hilisema puuduliku töötlemise tõttu kasutult seisma. Ei tohiks unustada – töötlemata ja esitamiseks ettevalmistamata andmete väärtus on praktiliselt olematu.

Kogude uurimisel saadakse infot järgmiste asjaolude kohta:

- milliseid objekte uuriti?
- milliseid objekte leidub kogudes?
- kui palju on erinevaid objekte?
- erinevas seisundis objektide hulk.
- erinevalt kahjustatud objektide hulk.
- erinevaid töötusi vajavate objektide hulk.
- eelnevalt töödeldud objektide hulk.

Põhiküsimused, millele andmete töötlemisel tuleks keskenduda, on järgmised:

- Milline on andmete üldpilt, kas on suuri ootamatusi, kuidas näevad andmed välja, võrreldes teiste analoogiliste uuringute tulemustega?
- Millise objektigrupiga on kõige suuremad probleemid ja kui tõsised need on?
- Milline objektigrupp on kõige paremas seisukorras, mis võiks olla selle põhjuseks? Järsku saab siit mingi idee halvas seisukorras kogude seisundi parandamiseks.
- Kas läbiviidud uuring on andnud representatiivsed tulemused antud asutuse ja ka teiste asutuste kogude kohta?
- Kas kasutatud uurimismeetodid õigustasid end, kas seda meetodikat saab kasutada ka edaspidi?
- Millised võiksid olla kohesed ettevõtmised, mis aitaksid lahendada või leevendada

esilekerkinud probleeme (muutused hoiustamises, mõningate materjaligruppide kasutuskorra muutmine jms)?

Andmete analüüsi tulemusena peab olema võimalik leida:

- peamiste kogude üldine seisund;
- iga materjaligrupi peamised probleemid;
- tuvastatud probleemide prioriteetsuse järjekord.

2. KOGU UURIMISEKS KASUTATUD METOODIKA

Kogude seisundi uuringuteks kasutatavad meetodid sõltuvad:

- kogude suurusest;
- säilitatavatest objektidest;
- uuringu läbiviimiseks kasutada olevatest ressurssidest.

Kogude uuringud võib jagada järgmiselt:

- Tervet kogu haaravad uuringud (kõiksed uuringud), millede korral vaadatakse läbi ning hinnatakse eraldi iga objekt. Suurte kogude korral on see väga problemaatiline, sest see on töö- ja ajamahukas. Seda meetodit kasutatakse väikeste ning väärtuslike kogude või suuremate kogude mõnede osade uuringutel. Sellisel juhul langeb valim kokku üldkogumiga ning puudub vajadus statistiliste meetodite kasutamise järele otsustuste tegemisel.
- Ekspert hinnangutel põhinevad uuringud. Uuritavaid kogusid hästi tundvad spetsialistid hindavad kogu seisundit. Taoliselt saadud hinnangud võivad olla subjektiivsemad, kui teistel meetoditel hangitud andmed.
- Statistilised uuringumeetodid. Tavalises, keskmise suurusega raamatukogus, muuseumis ja arhiivis võib säilitatavate teavikute arv ulatuda sadadesse tuhandetesse, sel juhul on täiesti mõeldamatu nende kõikide läbivaatamine, mistõttu enamikul

juhtudest rakendatakse statistilisi hindamismeetodeid.

- Igapäevatööga kaasnev andmete kogumine. Andmete kogumise protsess ühitatakse igapäevaste töötegevustega. Säilike seisund fikseeritakse nende töötlemisprotsessi käigus, näiteks nende vastuvõtmisel, kasutamisel, laenutamisel. Infot peaks koguma nii probleemsete, kui ka kõigi ülejäänud teavikute kohta. Sellisel juhul tuleb läbi viia personali koolitus, et töötajad oskaksid objektide seisundit hinnata (Konsa 2003, lk 33).

Antud töös kasutasin ma eksperthinnangutel põhinevat meetodit. Koostöös Helme koduloomuuseumi varahoidjaga valisime välja muuseumi fotokogu vanema osa. Uurisin fotosid, mille kohta on teada, kes on pildil ning kes on foto autor. Fotod pärinevad ajavahemikust 19-sajandi lõpp, kuni möödunud sajandi 1930-te aastate lõpp. Väljavalitud kogu osas kasutasin kõikse uuringu meetodit st väljavalitud osas uurisin läbi kõik säilikud (Lisa 2).

Valitud objektide kohta fikseeritakse terve rida andmeid, mis kantakse kas andmelehele või siis koheselt arvutiandmebaasi. Kasutatav andmeleht peab olema lihtne täita ka säilitusalaste teadmisteta personalil. Uuringu käigus iga teaviku kohta fikseeritavad põhiaandmed on järgmised:

- üldandmed – on andmed selle kohta, millisesse kogusse teavik kuulub (kogu, kohaviidad, asukohta määravad andmed);
- objekti kirjeldus - nimi, materjal, tüüp, valmistamisaeg, ilmumisandmed;
- kahjustused – kahjustusi on soovitatav kirjeldada vastavalt eelnevalt kehtestatud metoodikale; Siia kuulub ka objekti seisund, mis kas tuletatakse kahjustustest või leitakse sõltumatult.
- töötlemine – ettevõtmised, mis oleksid vajaliku säiliku seisundi parandamiseks (puhastamine, ümbristamine, monteerimine, konserveerimine, informatsiooni uuendamine jne).

Objektide kirjeldused on erinevates uuringutes antud vägagi erineva detailsusega.

Järgnevalt kaks näidet erivatest fotomaterjalide seisundi uuringutest, mis on mõlemad läbi viidud Põhja-Ameerika ülikoolides.

Põhja-Ameerika ülikooli lõpetajate programmi raames, 2003 aastal Jamye Jamisoni poolt läbi viidud fotonegatiivide seisundi uuring 11-ne kollektsiooni põhjal. Uuritud fotonegatiivid pärinevad aastatest 1925-1950. Neli kogu Harry Ransomi Humanitaar Uurimiskeskusest ja kaks kogu Ameerika Ajaloo keskusest. Must-valge negatiivide kogu Elisofoni Arhiivist. Lisaks leidsid kasutust võrdlusuuringuteks veel viis täiendavat fotonegatiivide kogu (Jameson 2003).

1992 aastal uurisid konservaatorid, Lee Ann Daffner, Dan Kushel, ja John M. Messinger, kes töötavad erinevates Põhja-Ameerika Ülikoolides, 19-sajandil tehtud dagerrotüüpe. Nüüd, juba üle saja aasta hiljem, need tuhmuvad. Dagerrotüüpe uurisid teadlased ultravioletti kiirguse abil (Daffner, Kushel, Messinger 1996).

Eestis analoogseid uuringuid fotomaterjalide seisundi kohta pole tehtud. Eestis pole ka fotokogu seisundi uuringu meetodikaid välja töötatud. Mina kasutan Eesti Rahva Muuseumi fotokogu konservaator Jüri Karmi poolt välja töötatud fotokogu seisundi uuringu meetodikat, mille aluseks on autor kasutanud välismaiseid analooge (Karm 2008).

Säilike seisundi hindamiseks kasutatakse eksperthinnangute meetodit, mille puhul uuringu läbiviija hindab teatud eeskirju järgides objekti kuuluvust vastavasse rühma. Kui objekt koosneb tüüpiliselt erinevatest osadest, mis on väga erinevate omadustega, näiteks erinevad materjalid, siis võib olla otstarbekas neid jaotada osadeks. Fotode korral eristatakse näiteks, mustvalged ja värvilised fotod.

Säilike kahjustuste kirjeldamisel on kasutusel väga erinevad protokollid ja meetodikaid. Seega, sõltub kahjustuste liikide ja ulatuse määramine otseselt uuringu eesmärgist ja uuritavate kogude iseloomust. Sageli raskendavad erinevad eeskirjad oluliselt või muudavad erinevate uuringute tulemuste võrdlemise täiesti võimatuks.

Helme koduloomuuseumi fotokogu osa, seisundi uuringu, viisin ma läbi Eesti Rahva Muuseumi fotokonservaator Jüri Karmi poolt välja töötatud metoodika abil (Lisa 1).

3. HELME KODULOOMUUSEUMI FOTOKOGU SEISUNDI UURING

3.1. Helme koduloomuuseumist

Helme koduloomuuseumi on püütud koondada ajaloolisi materjale endisest Helme kihelkonnast. On kogutud kõike, mis ühel või teisel viisil kajastab Helme minevikku. Ja see on rikas: siit on võrsunud mitmed Eesti ajaloos tähelepanuväärseid osa etendanud mehed ja naised – H. Adamson, H. Murrik-Wuolijoki, M. Roosma, A. Tuulse, H. Heidemann. Helme on olnud paljude sõdade ja lahingute tallermaa. Siin tärkas varakult huvi hariduse ja kultuuri vastu. Helmes ja Tõrvas olid tähelepanuväärse tasemel põllumajandus ja käsitöö (Parts 1987).

Helme koduloomuuseumi rajamine oli pikk ja probleemiderohke protsess, milles on mõndagi õpetlikku. Muuseumi asutamise mõte tekkis juba paarkümmend aastat tagasi tookordsetel Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tõrva osakonna juhtidel Lembit Tangsool ja Leo Nagelmaal. Hakati koguma mitmesugust materjali, kuid seda ei olnud õieti kuskil säilitada, veel vähem eksponeerida. Materjale hoidsid seltsi liikmed kodus. Pärast L. Tangsoo surma oli muuseumi rajamise eestvõitlejaks ja organisatoriks L. Nagelmaa, kes halvenevast tervisest hoolimata jäi ürituse hingeks kuni oma surmani 1986. a. kevadel (Parts 1987).

Eelkõige L. Nagelmaa energia ja oskus inimestega suhelda kandis vilja. Kogemuste puudumisel oli raskusi ekspositsiooni kujundamisega, kuid mitme asutuse ja muuseumi lahkelt kaasabil saadi ka neist üle. 1979. a. mais võis muuseumi avada. Ekspositsioon kujutab endast aastaid kogutud materjali näitusi, mis on liigitatud kõige üldisemal alusel – põllumajandus, käsitöö, haridus ja kultuur – ning varustatud hädavajalike seletustega (Parts 1987).

1. jaanuaril 1986 oli muuseumi fondis 946 eset, 527 fotot, 884 raamatut ja ajakirja ning ligi 1000 ühikut muud kirjavara (dokumendid, ajalehed). Kokku oli fondis 3357 ühikut. Muuseumi külastas

1985. aastal 670 õpilast ja 533 täiskasvanut. Muuseumi kasutuses on suurem osa endisest Helme pastoraadist (Parts 1987).

Pärast L. Nagelamaa surma 1986 aastal tegeles muuseumi arendamisega, kodu-uuriija ja ajalooõpetaja Andres Parts (Karu 2009).

Aastast 1992 kuni käesoleva ajani tegelevad muuseumi arendamisega varahoidja Hilma Karu ja direktor Valev Elerand. Ühiskondliku giidina töötab muuseumis Eldur Karu. Sellel ajaperioodil on vahetatud vanal pastoraadihoonel katus, ehitatud veranda ning muretsetud muuseumile vitriinid (Karu 2009).

Valev Elerand hoiab muuseumi direktorina muuseumit ümbritsevat kirikuparki korras. Varahoidja Hilma Karu tegeleb muuseumi sisulise ja majandusliku tööga, kõik mis puudutab varasid, ruume, rahalisi vahendeid (Koskelainen 2006).

2005 aastal oli muuseum avatud 132. päeval ning kogu suurus oli 4573 eset. Muuseumi kogu täieneb aastas 20 – 30 eseme võrra. Helme koduloomuuseumi omanikud on Helme, Tõrva, ja Põdrala kohalikud omavalitsused (Koskelainen 2006).

Helme koduloomuuseumi hoones, endises pastoraadis pole fotokogu jaoks normaalseid säilitustingimusi. Hoone on kütteta, ühes ruumis kus asuvad paberist säilikud on talviti elektriküte ning selle abil saavutatakse kõigest 10°C. Varem vedas muuseumi varahoidja fotokogu kastides, suviti – külastushooajal muuseumisse ning talvel iseenda korterisse. Praegu asub Helme koduloomuuseumi fotokogu Tõrva Gümnaasiumi raamatukogu hoidlas, kuna Helme muuseumi varahoidja töötab poole kohaga selle kooli raamatukogus. Edaspidi seda fotokogu enam ei transpordita ning selle säilitamise ning eksponeerimise kohaks saab Tõrva Gümnaasiumi koolimuuseum, mille eestvedaja on varahoidja Hilma Karu (Karu 2009).

3.2. Fotomaterjalide vananemise ja kahjustumise põhjused

Fotodokument koosneb tavaliselt aluspinnast ja fotokujutist sisaldavast kihist, mis mõlemad

reageerivad nii töötlemisprotsessidele kui ka väliskeskkonna mõjudele.

Fotomaterjali kahjustusi võib jagada:

- Mehaanilisteks;
- Keemilisteks;
- Bioloogilisteks.

Mehaaniliste kahjustuste hulka kuuluvad kõikvõimalikud deformatsioonid, põhimiku purunemine, praod, kriimustused, murrud jms. Mehaanilised kahjustused on iseloomulikud just fotomaterjalide põhimikule (Konsa 2007, lk 219).

Fotokujutist kahjustavad peamiselt hüdrolüütilised ja oksüdatiivsed protsessid. Kui mustvalge foto on õigesti töödeldud, st tiosulfaadi jääk on normi piirides ning neid säilitatakse keskkonnas, kus ei leidu oksüdeerivaid ühendeid (osoon, lämmastikdioksiid), on mustvalge fotokujutis stabiilne. Õige niiskusežiim on eriti tähtis võimalike saasteainete (osoon, sulfiidid, peroksiidid) olemasolul, sest kõrge õhuniiskuse ja saasteainete koosmõjul kiirenevad oluliselt oksüdatsioonireaktsioonid (Konsa 2007, lk 221).

Bioloogilised kahjustused haaravad nii emulsioonikihti kui ka alusmaterjali. Peamisteks kahjustajateks on hallitusseened, bakterid ja putukad. Kahjustuste algstaadiumis toituvad mikroseedid sageli fotodel leiduvast saastast, mille moodustavad sõrmejäljed, tolm jms. Mikrosete kahjustusi iseloomustavad tuhmid laigud ja mütseel filmimaterjalidel. Biokahjustuste ilmnemiseks peavad keskkonnatingimused olema soodsad vastavate organismide elutegevuseks. Hallitusseente kasvuks peab suhteline õhuniiskuse olema üle 60% (Konsa 2007, lk 221).

Mustvalgete fotomaterjalide säilitamise korral on olulised:

- Õhuniiskuse;

- Saasteained.

Madalamad temperatuurid vähendavad fotomaterjalide lagunemise kiirust ja külmutamine praktiliselt peatab selle. Mustvalgete fotomaterjalide korral on maksimaalseks lubatavaks temperatuuriks 18°C. Suhteline õhuniiskus peaks olema vahemikus 20-50%. Fotomaterjale hoiustatakse pimedas. Saasteainete mõju vältimiseks tuleks fotomaterjale hoida eemal igasugustest kemikaalidest jms. Neid ei tohiks viia näiteks värskest remonditud ruumidesse (Konsa 2007, lk 222).

Fotod peavad asuma igaüks eraldi ümbrises. Kasutatakse nii paber- kui ka plastümbriseid. Paberümbriseid on mitmesugust tüüpi – ümbrikud, mapid, klappümbrised ja taskud. Ümbristest on eelistatumad need, mille valmistamisel ei ole kasutatud liimühendusi. Paberümbrised on läbipaistmatud. Ühest küljest kaitseb see fotosid valguse toime eest, teisest küljest tuleb vaatamiseks foto ümbriseist välja võtta, mis võib põhjustada mehaanilisi kahjustusi. Paberümbrised on poorsed, kaitstes sellega fotosid niiskuse ja kahjulike gaaside kogunemise eest (Konsa 2007, lk 223).

Plastist valmistatakse samuti mitmesuguseid ümbriseid, nagu ümbrikud, taskud, L-ümbrised jne. Plastümbriste korral on kujutist võimalik vaadelda ilma fotot ümbriseist välja võtmata. Plastümbristes ei tohi hoiustada:

- kahjustatud emulsioonikihiga fotosid;
- retušeeritud fotosid;
- klaaspõhimikul fotomaterjale;
- ferrotüüpe;
- dagerrotüüpe;
- nitrotselluloosfilme;

- atsetaatselluloosfilme.

Plastümbrised on sobivamad sageli kasutatavate fotode korral (Konsa 2007, lk 223).

Ümbristes fotosid hoitakse horisontaalselt vastavate suurustega mappides, karpides või kappides. Soovitav on jälgida, et ühes mapis või karbis oleksid ühesuguste mõõtmetega fotod. Olenemata fotode suuruselt, peavad kõik ümbrised karbis olema ühesuurused. Kui fotod asetatakse karpi ilma individuaalsete ümbristeta, tuleb nad üksteisest eraldada paberist vahelehtede abil. Vahelehed peaksid olema natuke väiksemad fotost, nii et nad katavad täielikult kujutise, kuid ei ulatu fotode vahelt välja (Konsa 2007, lk 223).

Kui fotosid ei ole võimalik albumist eemaldada, tuleks nad eraldada vahelehtede abil. Seda saab teha ainult siis, kui lisalehed ei lõhu kõidet. Fotoalbumeid hoiustatakse horisontaalselt karpides. Fotode säilitamiseks võib kasutada fotokvaliteediga materjalidest albumeid. Laiatarbekaubana turustatavad fotoalbumid on säilitamiseks täiesti sobimatud (Konsa 2007, lk 224).

Fotomaterjale tuleb käsitseda äärmiselt hoolikalt. On vaja kanda puuvillaseid kindaid, sest sõrmejäljed kahjustavad emulsioonikihti. Fotosid ja negatiive ei tohi kunagi puudutada paljaste kätega, sest kätelt fotodele sattunud tolm, saasteained ja rasvad kahjustavad neid pöördumatult. Fotomaterjalide käsitlemisel tuleb alati kanda valgeid puuvillaseid kindaid. Fotosid ei tohi painutada ega murda, kuna see võib põhjustada fotomaterjalide kihtide irdumise. Tugevasti kahjustatud fotod tuleb panna eraldi ümbristesse, tähistada ja saata konservaatorile hindamiseks. Mitte mingil juhul ei tohi ise proovida osutada esmaabi kleplindi või liimiga. Parandamise asemel on õigem teha koopia ja säilitada kahjustatud originaal. Kui on vähegi võimalik, tuleb püüda kanda igasugune vajalik info ümbristele, mitte fotodele (Konsa 2007, lk 226).

3.3. Fotokogu seisundi uuring

07. mail 2008 alustasin Helme koduloomuuseumis fotokogu vanema osa seisundi uuringut

Helme Koduloomuuseumi fotokogus on 1211 fotot, mina uurisin neist 435 ennesõjaaegset, millest 43-l on digitaalne koopia. Uuring hõlmas veel 25 klaasnegatiivi seisundi hindamist. 776 on

reprod ning kaasaegsed värvilised fotod, mida säilitatakse laiatarbekaubana turustatavates fotoalbumites.

Jüri Karmi meetodika käsitleb lisaks säilikute seisundi hindamisele ja säilikute säilivuse hindamist. Objektide säilivust mina oma fotokogu seisundi uuringus ei hõlmanud, kuna see ei olnud uuringu eesmärk (Lisa 1).

Helme koduloomuuseumi varahoidjaga koostöös uurisin ma fotokogu vanemat osa, fotosid, mille kohta on teada, kes on pildil ning kes on foto autor. (Karu 2009).

Uurisin 435 fotot ning 25 klaasnegatiivi, 435 fotost oli 10 fotot värvilised ning 425 mustvalged. 25 klaasnegatiivi on mustvalged, nende seisukord on hea ja väga hea ning pakend on rahuldav. Nendest klaasnegatiividest tuleks teha positiivkoopiaid ning negatiivid ise tuleks paigutada happevabast paberist ümbrikutesse. Need klaasnegatiivid on leitud Tõrva lähistelt prügimäelt ning seni, kuni pole tehtud positiivkoopiaid, ei saa ka täpselt öelda kes on nendel kujutatud.

Kogu uuritud 435 fotost on 253 fotot väga heas seisus, 159 heas seisus, 18 fotot rahuldavas, neli halvas ning üks väga halvas seisus. Fotodel kujutatu on sellele ajastule väga iseloomulik, väga palju on seltsielu ning seltsitegevust kujutavaid fotosid – 76 fotot. 61 fotol on kujutatud portreesid ja grupe. Ülejäänud 289 fotol on kujutatud Tõrva, Helme, Põdrala, Taagepera mõisaid, loodust, hooneid, ehitust, eluolu jne.

43 fotol Tõrva Gümnaasiumist on olemas digitaalne koopia, nende fotode seisund on väga hea ning pakendi seisukord on hea.

26 fotot kogu uuritud fotode hulgast on reprod st vana foto on uuesti pildistatud. Osaliselt, mis olid säilinud, olid ka nende reprobe originaalid uurimise all. Ühe repro seisund on hea ning ülejäänud 25 seisund on väga hea. Pakendi kvaliteet on kaheksa repro puhul väga hea ning ülejäänul 17 hea.

28 fotot uuritud fotode koguhulgast olid suuremõõtmelised, neil polnudki pakendit, need fotod olid kas papist alusel või puidust raamis või klaasitud puidust raamis. Ühe suuremõõtmelise foto seisund

oli väga halb, ühe foto seisund oli halb, seitsme foto seisund oli rahuldav, seitsme foto seisund oli hea ning ülejäänud 12 foto seisund oli väga hea.

10 värvifotost on neljal seisukord hea ning kuuel väga hea, pakend on seitsmel fotol väga hea ning kolmel fotol hea.

Praktiliselt kasutatavad värvifotod ilmusid 1930. aastatel, kui leiutati kolmekihilised värvifotomaterjalid (Konsa 2007, lk 218). Helme koduloomuuseumi kogus leiduvad värvifotod on tehtud tsaariajal ning need on pildistatud mustvalgele fotomaterjalile üheagselt ja eraldi, kolme erineva – punase, roheline ja sinise – filtri abil. Aparaat millega neid pilte tehti, oli nagu kolm aparaati üksteise peal (Получение цветных изображений из негативов 2009).

Helme koduloomuuseumi fotokogu seisundi uuringu käigus uuritud fotokogu osa seisukord on minu hinnangul hea. Kõige halvemas seisus on mõned suuremõtmelised pakendita raamitud ja raamimata fotod. Halvas seisus fotode säilimiseks ei saa midagi ette võtta, nende kujutus tuleb digitaliseerida ning ainult sellisel viisil on see tulevastele põlvetele säilitatud. Heas seisus fotode osakaal on natuke üle poole uuritud fotodest.

KOKKUVÕTE

Audivisuaalsetele materjalidele talletatud teadmised on rahva kultuuripärand, mis vajab kaitsmist ja säilitamist. Muuseumid on osa ühiskonna ajaloolisest ja kultuurilisest mälestusest, nende ülesandeks on arendada, laiendada ja säilitada oma kogusid. Ainult infokandjate füüsiline säilimine tagab teabe olemasolu ka tulevikus. Kogude säilitamine on kompleksne ja keerukas ülesanne, mille edukaks lahendamiseks on vajalik integreerida väga erinevat laadi teavet nii säilikutega, kui ka hoiutingimustega ja kasutamise kohta. Seejuures tuleb arvestada asjaolu, et raamatukogude, muuseumide ja arhiivide kogude säilitamise probleemide universaalsuse juures on konkreetsed ilmingud, mõjutavad tegurid ja võimalikud lahendused alati individuaalsed.

Helme koduloomuuseumi fotokogu vanema osa seisundi uuringu läbi viimine oli väga huvitav protsess. Vaatasin üle kõik fotod ning hindasin nende seisundit viiepalli süsteemis. Suure elamuse pakkus mulle selle fotokogu osa sisuline pool – kes on pildil.

Käesolevast uuringust võib teha järgmised järeldused.

Helme koduloomuuseumi fotokogus on 1211 fotot. Mina uurisin sellest 435. fotot, mis on 36% fotokogust. Need fotod on tehtud 44 aasta jooksul, aastatel 1895 – 1939. Sellest 435 fotost on 58% väga heas seisus, 37% heas seisus, 4% on rahuldavas seisus ning üks protsent halvas ja väga halvas seisus. Selle koguosa üldseisund on hea.

Praegu säilitatakse neid fotosid toatemperatuuril ning ühesuurustes ümbrikutes, mis omakorda on horisontaalselt karpides.

Kõikidel fotodel pole aga liimivabasid ümbrikke. Halvemas olukorras fotod vajavad kiiremas korras

digitaliseerimist.

Lisaks uurisin veel 25 klaasnegatiivi, mille säilivus aega ei tea keegi ning need tuleks kiiremas korras skaneerida ning neist fotokoopiaid teha. Helme koduloomuuseumi fotokogus rohkem negatiivmaterjale ei ole.

Möödunud aastal õnnestus muuseumil hankida arvuti ning varahoidja on juba alustanud sellega sisulist muuseumitööd. Muuseumi oma arvuti kergendab lähitulevikus fotokogu digitaliseerimisega alustada.

Helme koduloomuuseumi kogude seisundi uuring on veel läbi viimata. Minu väike panus fotokogu vanemat osa uurides on ilusaks alguseks selles mahukas töös.

Eesti fotokogud vajavad hindamist nii sisulisest kui füüsilisest aspektist üksikkogudena ja nn Eesti fotokoguna. Soovides tagada pildivara pikaajalist säilivust, on vaja sellega kiiresti alustada.

KASUTATUD KIRJANDUS

Daffner, L. A. Kushel, D. Messinger, J. M. 1996. Investigation of a surface tarnish found on 19th-century daguerreotypes. // JAIC, the Journal of the American Institute for Conservation 1996 <http://aic.stanford.edu/jaic/articles/jaic35-01-002.html> (10.01.2009)

Jameson, J. 2003. A survey of photographic negative collections from 1925-1950: Some results and observations. // Presented at the Association of North American Graduate Programs in Conservation Annual. <http://www.ischool.utexas.edu/~cochine/pdfs/j-jamison-04-survey.pdf> (09.01.2008)

Karm, J. 2008. Fotode seisundi ja säilivuse hindamine. Intervjuu (vestlus)

Karu, H. 2009. Helme koduloomuuseumi ajalugu ja tänapäev. Intervjuu (vestlus)

Konsa, K. 2003. Eestikeelsete trükiste seisundi uuring / Kurmo Konsa Tallinn : Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjastus, 2003

Konsa, K. 2007. Artefaktide säilitamine / Kurmo Konsa ; [toimetaja Anu Lepp ; kaanekujundaja Kalle Paalits] Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus, c2007

Koskelainen, K. 2006. Helme Koduloomuuseum: uurimustöö / juhendaja Hilma Karu ; Tõrva Gümnaasium, 2006

Parts, A. 1987. "Helme kodu-uurijate töid ja tegemisi" **Valga rajoonis : [artiklite kogumik] / Eesti NSV Teaduste Akadeemia, kodu-uurimise komisjon ; [toimetanud V. Tarmisto]** Tallinn : Eesti NSV Teaduste Akadeemia, 1987

Rees, E., Thomas, J. 1991. Surveying the collections.// A reading guide to the preservation of library collections. Library Association Publishing. London, 1991. lk. 23-29.

Получение цветных изображений из негативов <http://www.loc.gov/exhibits/empire/making-ru.html> (12.01.2009)

LISAD

Lisa 1 Fotode seisundi ja säilivuse hindamise meetoodika

Jüri Karm: Fotode seisundi ja säilivuse hindamine

Seisund: foto aktuaalne seisund, halveneb tulenevalt materjalide omadustest, kasutamisest ja/või säilitus-tingimustest aja jooksul vältimatult.

Säilivus: foto säilimise potentsiaal, oleneb aktuaalsetest kahjustustest, foto valmistamisel kasutatud materjalidest, protsessidest ja tehnikatest, vanusest, fotomaterjalide tüübist ja tootjast (värvifotod). Hindamisel eeldatakse maksimaalselt sobivaid säilitustingimusi ja kontrollitud, reeglitele vastavat kasutamist.

Hindamine: kõigi kahjustusi põhjustanud tegurite (füüsikalised, keemilised, bioloogilised) ja kahjustuse liigi (näit. murdumine, pleekimine, „hõbeläige” jne.) määramise järel antav kokkuvõtlik hinnang. Seisundi ja säilivuse hinnetest kujuneb andmebaas, mis võimaldab määrata vajalikke üksiku foto või kollektsiooni(-osa) kontrollimise intervalle ilma fotokogu laus-seireta.

Hindamisel tuleb kasutada numbrilist skaalat, mis võimaldab hinnata kollektsiooni või selle osade seisundit ja säilivust statistiliste seiremeetoditega.

Lihtsaim ja piisavalt täpne on **5-astmeline skaala: 1, 2, 3, 4, 5**. See skaala võimaldab ka lihtsustatud varianti **1, 3, 5** (mitte 1, 2, 3), mida võib kasutada, kui on raskusi täpsema hindamisega. Lihtsustatud variandi **1, 3, 5** puhul on tulemused üsna hästi võrreldavad täis-skaala hinnetega.

Sageli pakutud skaala 0, 1, 2, 3, 4 ei ole otstarbekas, kuna „0“ ei tajuta numbrilise rea loogilise algusena. Statistilise seire korral võib näiteks keskmine hinne olla „2“, mis ei assotsieeru keskmisena. **1, 2, 3, 4, 5** -skaala puhul on keskmine „3“, mida ka tajutakse täpselt keskmisena.

Astmete arv peab olema paaritu. Paarisarvu astmete korral ei ole lihtsustatud (lühendatud) skaala hinne võrreldav täis-skaalaga ja puudub keskmise hinde võimalus, näiteks: „Raske öelda, kas kahjustus on pigem tugev kui märgatav või vastupidi.”

Absoluutne täpsus ei ole seisundi ja säilivuse hindamisel võimalik – olenemata skaalast on hindamine teatud määral subjektiivne.

Skaala põhineb Eestis pikka aega kasutatud ja harjumuspäraseks muutunud hindamissüsteemil, mille puhul „1“ tähendab halvimat ja „5“ parimat.

Põhimõtteliselt on võimalik ka ümberpööratud variant: 1 – parim, 5 – halvim. Üleminek esimeselt teiselt on suhteliselt lihtne.

Seisundi hindamisel arvestatakse olulise informatsiooniga, mis võib olla kujutise mistahes osas, nii keskel kui äärtel, kontsentreeritud mingisse kujutise osasse või hajutatud üle pinna.

Aegajalt soovitatud kahjustuste määra protsentuaalne hindamine pinna suhtes on äärmiselt komplitseeritud, töömahukas ja raskesti teostatav, eriti kui tahetakse võrrelda erinevaid fotosid, kollektsiooniosasid või terveid kollektsioone.

SEISUND

SÄILIVUS

Seisundi iseloomustus	Hinne		Säilivuse iseloomustus	Hinne
Väga halb Väga tugev kahjustus On säilinud olulist informatsiooni	1		Väga halb	1
Halb Tugev kahjustus	2		Halb	2
Rahuldav Keskmine kahjustus	3		Keskmine	3
Hea Märgatav kahjustus Algab olulise informatsiooni kadu	4		Hea	4
Väga hea Kahjustus puudub (või on silmaga märkamatu)	5		Väga hea	5

Seisundit võib hinnata eraldi kahjustusi põhjustanud tegurite (füüsilised - F, keemilised - K, bioloogilised - B) järgi või keskmise hindena.

Kahjustuste hindamine eraldi neid põhjustanud tegurite järgi on vajalik väga väärtuslike, kataloogis erimärgistatud fotode puhul. Sel puhul on fotol kolm seisundi hinnet, näiteks **F - 4,**

K - 1, B - 5.

Eraldi hindamine on töömahukas ja tekitab aja jooksul suure ning väheülevaatliku andmebaasi.

Suure arvu fotode puhul on otstarbekam anda keskmine hinne, arvestades kõiki kahjustusi.

Hinne väljendatakse kujul **3 – F, K** . Kujunev andmebaas on selgem ja lihtsamalt analüüsitav.

Säilivuse hindamise kriteeriumid:

- kõik kahjustusi põhjustanud tegureid
- kahjustuste suurus
- kahjustuste iseloom (progresseeruv või mitte),
- kasutatud materjalide, protsesside ja tehnikate stabiilsus
- materjalide vanus
- värvifotode puhul materjalide tootja, kui see on identifitseeritav.

* * *

Ülaltoodud seisundi ja säilivuse hindamise 5-astmelist skaalat on võimalik kasutada mistahes museaali puhul, muutes vajadusel iseloomustuse veergude sõnastust ja kahjustuse kriteeriume.

Hindamist võib teha säiliku tasemel või statistiliste valimite abil kollektsiooni (või selle osa), kogude liigi, hoidla jne. tasemel.

26.05.1999. – 2006 – jaan.2008

Lisa 2 Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
1	18	18 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	
2	18	18 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	5	1930ndad	
3	50	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	
4	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23,5	Orig	5	4	1914	
5	1	Grupp	paber	M/V	pos	16,5x22	Orig	5		1933	klaasitud raamis
6	1	Grupp	paber	M/V	pos	11,5x15,5	Orig	5		1919	klaasitud raamis
7	1	Grupp	paber	M/V	pos	29x38	Orig	5		1926	Tõrva
8	1	Grupp	paber	M/V	pos	22,5x29	Orig	5		1924	Tõrva
9	1	Grupp	paber	M/V	pos	29x38	Orig	5		1925	Tõrva
10	1	Grupp	paber	M/V	pos	22x28	Orig	5		1917	
11	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23	Orig	5		1939	
12	1	Grupp	paber	M/V	pos	16,5x22	Orig	5		1910	
13	1	Grupp	paber	M/V	pos	15x22	Orig	5		20saj alg	
14	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x22,5	Orig	5		1930ndad	
15	1	Helme	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	5	5	1930	Helme koobas
16	3	Helme	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	5	1930ndad	
17	1	Helme vald	paber	M/V	pos	5,5x8	Orig	5	4	1930ndad	
18	1	Koorküla	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	5	4	20saj alg	
19	1	Mõisad	paber,PP-ga	M/V	pos	11,5x16	Orig	5	4	1912	Patküla mõisavalitseja
20	1	Patküla	paber,PP-ga	M/V	pos	11,5x16	Orig	5	5	20saj alg	liimijäljed
21	1	Patküla vald	paber,PP-ga	M/V	pos	12x17	Orig	5	5	1930	Patküla vallavolikogu
22	1	Portee	paber	M/V	pos	22x28	Orig	5	4	1900	
23	1	Portee	paber	M/V	pos	22x28	Orig	5		1920ndad	
24	1	Portree	paber	M/V	pos	16,5x22,5	Orig	5			puidust raamiga foto

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
25	1	Portreed	paber	M/V	pos	5,5x8	Orig	5	4	1930ndad	
26	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	5	5	20saj alg	Tehtud Valgas
27	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	5	5	20saj alg	
28	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	6x9	Orig	5	5	20saj alg	
29	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	7,5x13,5	Orig	5	5	20saj alg	
30	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	5	5	20saj alg	Fotol sõdur
31	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	5	5	1922	
32	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	12,5x17,5	Orig	5	5	1939	
33	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	5	5	1920ndad	
34	1	Põdrala vald	paber	M/V	pos	5,5x8	Orig	5	4	1930ndad	
35	1	Põdrala vald	paber	M/V	pos	8x10,5	Orig	5	4	1930ndad	
36	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	4	1920ndad	
37	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	4	1920ndad	
38	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	9x12	Repro	5	4	1920ndad	
39	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	8x13	Orig	5	4	1920ndad	
40	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	11x17	Repro	5	4	1920ndad	
41	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	8x13	Orig	5	4	1932	Tõrva tuletõr.selts
42	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	8x13	Repro	5	4	1936	Helme veskitammil

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
43	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	9x14	Repro	5	4	1914	Tõrva tuletõr.selts
44	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	8x12,5	Repro	5	4	1913	Tõrva tuletõr.selts
45	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	8x13	Orig	5	4	1930ndad	Tõrva tuletõr.selts
46	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	6,5x10	Orig	5	4		Tõrva tuletõr.selts
47	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	5x8	Orig	5	4	1930ndad	Pildil on veoauto
48	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	12x18	Repro	5	5		
49	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	15x21	Repro	5	5	1939	
50	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	5	1939	Tõrva tuletõr.selts
51	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	5	1930ndad	Tõrva tuletõr.selts
52	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	5	1939	
53	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	5	1930ndad	
54	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	13x18	Orig	5	4	1923	
55	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	13x18	Repro	5	4		Repro eelmisest
56	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1920ndad	
57	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	12x17	Repro	5	4	1920ndad	

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
58	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	10,5x17,5	Repro	5	4	1920ndad	
59	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	8x12	Repro	5	4		Ebaterav foto
60	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9,5x15	Repro	5	4	1895	Tõrva tuletõr.selts
61	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9x12	Repro	5	4	1923	Maja ehitus 1923
62	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9x14	Repro	5	4	1926	Pritsimajade põlem.
63	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9x15	Repro	5	4	1926	Pritsimajade põlem.
64	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	8x11,5	Repro	5	4	1926	Pritsimajade põlem.
65	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9x14	Repro	5	4	1926	Tõrva tuletõr.selts
66	1	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	8x13	Repro	5	4	1930ndad	
67	43	Seltsitegevus	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	5	1930ndad	
68	1	Taagepera	paber	M/V	pos	6x8,5	Orig	5	4	1930ndad	
69	1	Tõrva	paber	M/V	pos	8,5x13,5	Orig	5	4	1928	Helme kiriku altar
70	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	Helme palvemaja
71	1	Tõrva	paber	M/V	pos	8x13,5	Orig	5	4	1930	Männiku tänav
72	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	Tõrva Veskijärv

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
73	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	Õhne jõgi
74	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	Tõrva Veskijärvele
75	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1931	Patküla vallamaja
76	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1932	Kaitseliit
77	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	5	4	20saj alg	
78	1	Tõrva	paber	M/V	pos	17x23	Orig	5	5	1928	
79	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	5	1930ndad	Tartu tänav Tõrvas
80	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	8,5x13,5	Orig	5	5	1907	Tõrva kesklinn
81	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	5	5	1915	postkaart
82	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	5	5	1915	postkaart
83	1	Tõrva	paber	M/V	pos	10,5x17	Repro	5	5	1928	
84	43	Tõrva Gümni	paber	M/V	pos	9x14	Orig	5	4	1930ndad	on ka digi.koopia
85	17	17 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	1930ndad	
86	23	23 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
87	24	24 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	
88	25	25 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	
89	27	27 tk	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	
90	1	Grupp	paber	M/V	pos	11,5x16	Orig	4	4	20saj alg	
91	1	Grupp	paber	M/V	pos	11x15,5	Orig	4	4	20saj alg	
92	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23	Orig	4	4	1918	
93	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23,5	Orig	4	4	20saj alg	
94	1	Grupp	paber	M/V	pos	18x22,5	Orig	4	4	20saj alg	
95	1	Grupp	paber	M/V	pos	23x29	Orig	4	4	1898	
96	1	Grupp	paber	M/V	pos	16,5x23,5	Orig	4	4	20saj alg	
97	1	Grupp	paber	M/V	pos	22,5x28	Orig	4		1.06.1911	
98	1	Grupp	paber	M/V	pos	16,5x23	Orig	4		1921	
99	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x22,5	Orig	4		1920ndad	
100	1	Grupp	paber	M/V	pos	23x40	Orig	4		1930	
101	1	Grupp	paber	M/V	pos	16,5x22,5	Orig	4		20saj alg	

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
102	1	Grupp	paber	M/V	pos	17,5x22,5	Orig	4		1930ndad	
103	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23	Orig	4		20saj alg	
104	1	Mõisad	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	
105	1	Mõisad	paber,PP-ga	M/V	pos	11,5x16	Orig	4	5	1911	Riidaja mõis
106	1	Portreed	paber	M/V	pos	5,5x8	Orig	4	4	20saj alg	
107	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	4	5	20saj alg	Uhtlaselt tuhm
108	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	6x9	Orig	4	5	20saj alg	pisut kollakas
109	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	4	5	20saj alg	Ü.nurk rebitud
110	1	Portreed	paber	M/V	pos	9x12,5	Orig	4	5	1920ndad	
111	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	8,5x11,5	Orig	4	5	20saj alg	
112	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	4	5	1920ndad	Pisut kollakas
113	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	10x14	Orig	4	5	20saj alg	
114	1	Seltsielu	paber,PP-ga	M/V	pos	17x23	Orig	4	5	20saj alg	
115	1	Seltsielu	paber	M/V	pos	10x15	Repro	4	5	1939	
116	1	Taluhooned	paber	M/V	pos	16x23	Orig	4	4	20saj alg	

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
117	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	Helme kalmistu
118	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1920ndad	kõrtsihoone juures
119	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1931	Uputus Tõrvas
120	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	
121	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	4	4	1930ndad	
122	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	20saj alg	Vene õig kirik
123	1	Tõrva	paber	M/V	pos	8,5x13,5	Orig	4	5	1907	Tõrva kesklinn
124	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	1906	Postkaart Tõrvast
125	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	4	5	1915	Postkaart
126	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	4	5	1915	Õhne jõgi
127	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	20saj alg	
128	1	Tõrva	paber	Värviline	pos	9x14	Orig	4	5	20saj alg	
129	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	1930ndad	Tõrva taksod
130	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	1939	Roosi tn Tõrvas
131	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	1923	

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
132	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	4	5	1923	
133	1	Grupp	paber	M/V	pos	11,5x16,5	Orig	3	4	20saj alg	
134	1	Grupp	paber	M/V	pos	16,5x22	Orig	3	4	20saj alg	
135	1	Grupp	paber	M/V	pos	22,5x28,5	Orig	3		20saj alg	leerifoto
136	1	Grupp	paber	M/V	pos	23x29	Orig	3		1906	
137	1	Grupp	paber	M/V	pos	28x38	Orig	3		1930ndad	
138	1	Grupp	paber	M/V	pos	16x22	Orig	3		1925	
139	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23	Orig	3		1930ndad	
140	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x27	Orig	3			
141	1	Koorküla	paber	M/V	pos	8,5x11	Orig	3	4	1930ndad	
142	1	Portee	paber	M/V	pos	22x29	Orig	3	4	20saj alg	
143	1	Portee	paber	M/V	pos	22x28	Orig	3		1920ndad	
144	1	Portreed	paber,PP-ga	M/V	pos	12x16,5	Orig	3	5	1.06.1901	

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Nr.	Tk.	Koguosa nim.	Alus	Värv	Pol	For	Orig	Seisund	Pk.hinne	aasta	Märkused
145	1	Põllumajandus	paber	M/V	pos	9x14	Orig	3	4	1930ndad	
146	1	Riidaja Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	3	4	1930ndad	
147	1	Riidaja Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	3	4	1930ndad	
148	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	3	5	1930ndad	
149	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	3	5	1930ndad	
150	1	Tõrva	paber	M/V	pos	9x14	Orig	3	5	1930ndad	
151	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x22,5	Orig	2	4	20saj alg	
152	1	Grupp	paber	M/V	pos	16x23	Orig	2	4	1899	
153	1	Grupp	paber	M/V	pos	16x23	Orig	2	4	1899	
154	1	Grupp	paber	M/V	pos	17x23	Orig	2		1910	
155	1	Grupp	paber	M/V	pos	22x29	Orig	1		20saj alg	
435 Kokku 435 uuritud fotot											

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne

Fotokogu seisundiuring Helme koduloomuuseumis 07. 05. 2008

Koguosa nim.	tk.	Alus	Värv	Polaarsus	Formaat	Orig	Seisund	Pk. hinne	Märkused
Klaasnegatiivid	25 tk	klaas	Monokroomne	neg	9,5x14,5	orig	5 ja 4	3	Leitud prügimäelt

Kasutatud lühendid: Alus – fotomaterjali põhimik Pol - polaarsus, For - formaat, Orig - originaalsus, Pk.hinne - pakendi hinne